

TESTAMENTEISTA JA MUITA MUISTOJA (22.5.2006)

Päivitetty 18.12.2006

Aluksi tämän artikkelin aiheena oli kertoa vain niistä henkilöistä, jotka olivat tehneet testamenttinsa Vapaa-ajattelijain liitto ry:n tai Helsingin Vapaa-ajattelijat ry:n hyväksi, mutta olivat sitten jostakin syystä peruuttaneet testamenttinsa. Luettuani uudestaan Arto Tiukkasen historiikin Vapaa-ajattelu Helsingissä (Helsingin Vapaa-ajattelijat ry 1936-1996, 1998) päätin kuitenkin kertoa myös muutamasta sellaisesta henkilöstä, joiden testamentti lopulta realisoitui Helsingin Vapaa-ajattelijain hyväksi. Lopulta mukaan otettiin myös kaksi henkilöä, jotka olivat tehneet huomattavamman lahjoituksen Helsingin Vapaa-ajattelijaille.

Kiitän erikseen Arvo Keinästä, jonka minulle joulukuussa 2005 kertomat uudet tiedot loivat motiivin kirjoittaa tämä artikkeli.

1. Taavetti Uutela

Vapaa-ajattelijain liitto ry (edempänä myös liitto) menetti jo 1970-luvulla Taavetti (Taavi) Uutelan liiton hyväksi tekemän testamentin. Uutela oli Arvo Keinäsen (s. 1926) oikein hyvä tuttava. Syy testamentin repimiseen oli eräiden Helsingin Vapaa-ajattelijat ry:n (edempänä myös HVA) johtotehtävissä olevien jäsenten moitittava toiminta.

*Taavi Uutela lähetti siskolleen Mimmi Sandbergille 7.3.1945 kirjeen Yhdysvaltoihin osoitteella 15 West. 126 st., New York City. Kirjekuoren kääntöpuolella lukee: "Jos joku henkilö olis niin hyvä ja toimittais tämän kirjeen tälle siskolleni, sillä en tiedä hänen tarkkaa osotettaan." Kuori leimattiin New Yorkissa 14.5.1945, mutta vastaanottajaa ei tavoitettu ja kirje palautettiin Suomeen. Kuoren toinen pää on avattu ja sen jälkeen suljettu teipillä, jossa lukee "EXAMINED BY 8042". Suomessa valtiollinen poliisi avasi kuoren toisesta päästä ja tutki sisällön. Kuori suljettiin tästä päästä valkoisella tarralla ja siihen lyötiin neljä leimaa, joissa luki "TARKASTETTU * GRANSKAT 26".*

Aiemman testamentin peruutettuaan Uutela teki 3.5.1978 uuden testamentin veljensä Einari Uutelan (24.3.1903-27.2.1975) lasten hyväksi.

Taavi Uutela (27.7.1898-23.3.1980) oli kotoisin Uuraisilta Keski-Suomesta, jossa hänen vanhempansa olivat torppareita. Hänen isänsä, Taavetti Juhonpoika Uutela (11.1.1855-29.7.1918) oli muuttanut Uuraisille Saarijärveltä. Nuorena Taavi harrasti urheilua, mm. hiihtoa. Hän oli Helsingin Jyryn jäsen.

Uutela oli mukana myös laulukuorossa; hänellä oli hyvä laulunääni. Hän oli myös Suomi-Neuvostoliitto Seuran ja Suomi-Unkari Seuran jäsen.

Uutela oli ollut töissä Yhdysvalloissa, Arvo Keinäsen mukaan mm. pilvenpiirtäjiä rakentamassa 1930-luvulla. Rakennustöiden lisäksi Taavi Uutela oli Yhdysvalloissa metsätoissa ja ruuanlaittajana metsätyömailla. Hän työskenteli siellä myös useita vuosia metallisulatossa. Keinänen sai Uutelan lähettämään postia ainakin Detroitin kaupungista, joka sijaitsee Yhdysvaltojen pohjoisosassa, Michiganin osavaltion koilliskulmassa. Sotien aikana Taavi Uutela oli Suomen armeijan palveluksessa.

Kun Uutela 1955 oli muutaman kuukauden Yhdysvalloissa tapaamassa sukulaisiaan, Keinänen kantoi vuokria tämän vuokralaisilta Helsingissä. Uutela oli mennyt Yhdysvaltoihin tapaamaan syöpään sairastunutta siskoaan, rouva Mimmi Sandbergia (o.s. Maria Wilhelmiina Uutela). Muutamia viikkoja sen jälkeen kun hän oli palannut Suomeen, sisko kuoli 8.6.1955 New Yorkissa.

Keinänen kertoo Uutelan olleen harvinaisen viisas mies. Uutelalla oli paljon kirjoja ja vielä vanhanaikin hän luki ahkerasti. Uutela oli myös varakas mies. Hän luotti Arvo Keinäseen vuokrankantajana, koska tämä oli rehellinen ja hoiti asiat hyvin. Vuokrat maksettiin käteisellä Keinäselle. Molemmat olivat vapaa-ajatteliijoita. Taavi Uutela oli eronnut kirkosta jo 14.3.1927 ja muuttanut Helsinkiin vuonna 1931. Arvo Keinänen erosi kirkosta vuonna 1953.

Taavi Uutela omisti useita asunto-osakkeita Helsingissä. Ne olivat pääosin vuokrattaviksi tarkoitettuja yksioitaita. Taavi Uutela itse asui ainakin vuonna 1945 kaksiossa, osoitteessa Museokatu 44 A 19. Asuntoja oli ainakin seuraavissa osoitteissa: Aleksis Kiven katu 24 A, Aleksis Kiven katu 24 B (kolme asunto-osaketta; viidennessä kerroksessa olleen asunnon Uutela myi pois), Helsinginkatu 9, Helsinginkatu 10 B, Helsinginkatu 11, Mäkelänkatu 28 A ja Mäkelänkatu 28 C. Myöhemmin Uutela itse asui omistamassaan asunnossa osoitteessa Agricolankuja 2 C 75. Ennen kuolemaansa hän asui siinä yhdessä veljenpoikansa Erkki Uutelan kanssa.

Uutela toimi Helsingissä asioitsijana. Hänellä oli toimisto Hakaniemessä. Uutela osti ja myi asunto-osakkeita ja kiinteistöjä, laati kauppakirjoja, avioehtoja, perukirjoja sekä veroilmoituksia yms.

HVA:n johtokunnan varajäsenenä Taavi Uutela oli vuosina 1954 ja 1960. Vielä 1970-luvun lopulla hän hoiteli Vapaa Ajatteliija –lehden tilaushankintaa. Vapaa-ajattelijain liiton liittokokous myönsi Uutelalle 17.6.1978 liiton hopeisen ansiomerkin.

Ennen kuolemaansa Taavi Uutela oli hoidettavana Helsingin Diakonissalaitoksella, Helsinginkadulla olevassa laitoksen rakennuksessa. Kulujen maksamiseksi hän myi yhden Helsinginkadulla olleista asunto-osakkeistaan. Mahdollisesti hän joutui myymään useampiakin asunto-osakkeitaan. Helsinginkadulla ollutta huoneistoa hän tarjosi Arvo Keinäsenkin ostettavaksi, mutta kauppvoja ei tämän kanssa syntynyt. Huoneisto oli hieman remontin tarpeessa, uusi omistaja kunnostutti huoneiston myöhemmin.

Taavi Uutela kuoli 23.3.1980 sairasteltuaan pitkään. Hautauspuheen Malmin isossa kappelissa piti Ilmari Huuskonen (s. 1920).

(Hautauspuhevihko, josta hautauspäivä ilmenee, katosi Vapaa-ajattelijain liiton toimistosta, kun Arto Tiukkanen jätti palauttamatta vihkon. Vihko luovutettiin Tiukkaselle lähdeaineistoksi hänen kirjoittaessaan HVA:n historiikkia *Vapaa-ajattelu Helsingissä. Helsingin Vapaa-ajattelijat ry 1936-1996*. Kirja ilmestyi vuonna 1998.

Sittemmin vihkon tietoja oli käytetty Prometheus-seremoniat Oy:n (Pro-Seremoniat) laatimissa tilastoissa. Liiton arkistonhoitaja Janne Vainio pyysi vihkosta jotakin tietäviä palauttamaan vihkon liittoon (Vapaa Ajatteliija 2-3/2002, s. 57, www.vapaa-ajattelijat.fi/lehti/2002_0203/va2-02.pdf). Sitä ei kuitenkaan palautettu ainakaan sinä aikana kun tämän kirjoittaja oli liiton toimiston- ja taloudenhoitajana eli 23.11.2003 saakka.)

Taavi Uutelan hauta on Helsingissä, Malmin hautausmaalla (kortteli 48, linja 11, hauta numero 237). Hautaan voidaan haudata sekä arkkuja että tuhkauurnia. Arkkuja voidaan haudata 2, urnapaikkoja on 18, joista yksi urnapaikka on tällä hetkellä varattuna. Uutela oli ostanut haudan vuonna 1932 sisartaan Aino Johanna Uutelaa (18.4.1905-7.8.1932) varten, joka kuoli samana vuonna ja haudattiin tähän hautaan. Taavi Uutela haudattiin samaan hautaan 1980, ja myöhemmin siihen on haudattu hänen veljentyttärensä, edempänä mainittavan Erkki Uutelan sisar, Suoma Uutela (1.1.1933-28.4.1988). Taavin hautakivi on kooltaan 60x70 cm ja punaista graniittia. Siinä on liekkimalja. Suoma Uutelalla on haudalla oma pienempi (40x25 cm) hautakivensä, jossa ei ole mitään symboleja. Taavi Uutelan jälkeen haudalla ei ole ollut uutta yhteyshenkilöä Helsingin seurakuntayhtymän rekisterissä. Haudan hallinta-aika umpeutuu vuoden 2008 lopussa.

Aino Johanna Uutelan ja Taavi Uutelan hautakivi sekä Suoma Uutelan pienempi hautakivi.

Vuoteen 1985 Vapaa-ajattelijain liiton toimisto sijaitsi osoitteessa Vaasankatu 21, Helsingin Harjussa. Kuvassa tämän pienen toimiston ikkunassa on nyt vihreät mainosteipit. Oikeanpuoleisessa, isommassakulmatoimissa toimi Yrjö Sirolan Säätiö. Kuvassa sen ikkunoissa on nyt punaiset mainosteipit. Erotiikkayritykset ovat vallanneet molemmat toimistot.

Taavi Uutela oli tehnyt testamenttinsa Vapaa-ajattelijain liiton hyväksi. Koska liitolla ei ollut koskaan ollut omaa toimistohuoneistoa, hän halusi, että liitto olisi testamentatuilla varoilla ostanut sellaisen itselleen. Vuonna 1980 liiton pieni katutaso vuokratuimisto oli osoitteessa Vaasankatu 21, ja toimistohuoneiston omisti Rakennustyöläisten Liitto ry.

Toimisto vuokra oli halvahko. Muistan, että kerran toimistohuoneiston vastikkeen määrä oli kohonnut lähes vuokran suuruiseksi tai jopa sen yli. Silloin joku toimitsija Rakennustyöläisten Liitosta soitti ja kertoi, että nyt pitää vuokraa vähän korottaa, jottei mene pakkasen puolelle!

Asunto-osakkeiden lisäksi Taavi Uutelalla oli kesämökki ja pieni kesäpalsta Malmilla. Hän myi sen ja osti tilalle kesämökkipalstan (lomarakenuspaikan) Siuntion vuonna 1951. Myyjinä olivat Toivo Johannes Paasalo ja tämän vaimo Hilma Matilda Paasalo. Kauppahinta oli 18.750 markkaa.

Kiinteistö on Karskogin maarekisterikylässä (434), osoite Raiviontie 46, kiinteistörekisteritunnus 755-434-2-85. Sen pinta-ala on 2500 m² ja nimi Uutela. Se sijaitsee Kirkkonummelta Siuntioon vievältä päätieltä lähdeittäessä Raiviontien vasemmalla puolella. Tietävästi palsta on lohkottu seuraavana ole-

vasta naapuripalstasta, jonka Paasalo omisti. Paasalo myi oman palstansa herra Kantolalle vuonna 1968, jossa 74-vuotias Kantola avovaimonsa kanssa asui vakituisesti vuoden 2006 alussa.

Taavi Uutelan palstalla oli Keinäsen mukaan aikanaan 48 omenapuuta ja suuria kuusia. Uutela rakensi palstalleen ensin rakennusaikaisen pienen mökin, joka on sittemmin purettu. Sen jälkeen, 1950-luvun alussa, palstalle rakennettiin puurunkoinen, harjakattoinen, puolitoistakerroksinen, pienehkö talo. Talossa on betonisokkeli ja kellari, jossa on varasto ja autotalli. Alakerrassa on Raiviontien puolella keittiö ja huone, talon vastakkaisella puolella on eteinen ja portaat yläkertaan. Yläkerrassa on kaksi huonetta. Arvo Keinänen sanoo olleensa rakentamassa taloa ja maalanneensakin talon sittemmin pariinkin kertaan. Vuoden 2006 alussa talo oli väriltään vaalea, ikkunoiden peitelaudat olivat tummanruskeat. Lisäksi palstalla on pieni, puinen saunarakennus. Taavi Uutela oli perheetön.

2. Erkki Uutela

Erkki Olavi Uutela (17.6.1937-27.11.2004) oli Taavi Uutelan veljenpoika. Hän oli tehnyt testamenttinsa HVA:n hyväksi. Arvo Keinäsen mukaan Erkki Uutela repi testamentin muutamia vuosia sitten HVA:n puheenjohtaja Juha Kukkoson toiminnan takia, jota Uutela piti moitittavana.

Muistan hyvin Erkki Uutelan. Hän kävi joskus maksamassa jäsenmaksunsa käteisellä Vapaa-ajattelijain liiton toimistossa. Liiton toimiston- ja taloudenhoitajan tehtävänä oli vastaanottaa myös HVA:n jäsenten yhdistykselle maksamia jäsenmaksuja.

Uutelalla oli huoneen ja keittiön asunto osoitteessa Agricolankuja 2 C 75 (myös Agricolankatu 5 C 75) Helsingin Kalliossa, jossa hän itse asui. Yhtiön nimi on Asunto Oy Mäkilinna, ja rakennus on valmistunut vuonna 1927. Talossa on katutasossa autotalleja, ja Uutelan asunto sijaitsi näiden yläpuolella, talon ensimmäisessä asuinkerroksessa. Asunnon pinta-ala on 38 m². Samassa asunnossa oli aiemmin asunut Erkki Uutelan setä Taavi Uutela. Ennen tämän kuolemaa he olivat asuneet yhdessäkin tässä asunnossa. Vielä 3.5.2006 talon ovisummerissa luki Uutela. Huoneisto on kuitenkin myyty 98.000 euron kauppahinnasta.

Erkki Uutela liittyi HVA:hin 1.1.1973. Hän oli metallimies. Uutela oli lahjoittanut rahaakin vapaa-ajattelijoille, 275 markkaa vuosina 1982–1988, 455 markkaa vuosina 1990–1991 ja 300 markkaa vuonna 1995. Hänellä oli sokeritauti sekä lisäksi sydän- ja haimavikoja.

Agricolankuja 2 C Helsingin Kalliossa.

Edellä mainitun lomarakennuspaikan Siuntiossa Erkki Uutela osti sedältään Taavi Uutelalta vuonna 1979. Kauppoja tehtäessä Taavi Uutela oli jo aika huonossa kunnossa. Hän oli tarjonnut kesäpaikkaa Arvo Keinäselle ostettavaksi 30.000 markan hinnasta. Keinänen sanoi ostavansa paikan sillä ehdolla,

että Erkki Uutela ei sitä ostaisi, mutta pyysi tätä kuitenkin ostamaan paikan. Sillä tavalla paikka pysyisi suvussa ja hintakin oli Keinäsen mielestä edullinen. Erkki Uutela osti kesäpaikan 24.000 markalla ja sai lainhuudon siihen 19.7.1979.

Erkki Uutela kuoli sydämen aortan repeämiseen hänen ollessaan sukulaistensa luona Uuraisilla. Kun Uutelalla ei ollut vaimoa eikä lapsiakaan, kuolinpesän osakkaat olivat hänen sisaruksiaan ja jo kuolleiden sisarusten oikeuden omistajia. Arvo Keinänen oli tavannut Uutelan sukulaisia Taavi Uutelan hautajaisissa ja tunsi joitakin heistä muutoinkin.

Kuolinpesä myi kiinteistön 11.7.2005 Leo Juhani Pursiaiselle 30.000 euron kauppahinnasta. Ostaja sai kiinteistöön lainhuudon 19.7.2005. Kiinteistöön ei ollut kiinnityksiä. Tässä yhteydessä kauppahinnaksi on mainittu myös 32.000 euroa. Mahdollisesti tässä on mukana 2.000 euron arvosta irtainta omaisuutta.

Suuri määrä vanhoja omenapuita on kaadettu palstalta, mutta useita on vielä jäljellä. Pihatöitä oli tehty kesällä 2005, maasto oli muhkurainen.

Erkki Uutelalla oli asunto-osakkeen ja Siuntion kesäpalstan lisäksi paljon talletuksia. Aiemmin Uutela oli suunnitellut asunto-osakkeen ostoakin. Hän eli nuukasti.

Arvo Keinänen oli aiemmin tehnyt oman testamenttinsa HVA:n hyväksi. Hän piti Juha Kukkonen toimintaa moitittavana ja muutti testamenttinsa Vapaa-ajattelijain liiton hyväksi. Meillä oli asiasta Keinäsen kanssa keskustelua muutaman kerran 1990-luvulla.

Keinänen oli ehdottanut Erkki Uutelalle, että tämäkin siirtäisi HVA:n hyväksi tekemänsä testamentin samalla tavoin Vapaa-ajattelijain liiton hyväksi. Uutela oli kuitenkin katsonut, että Kukkonen vaikutusvalta on liitossakin suuri, eikä ollut menetellyt Keinäsen ehdottamalla tavalla. Uutela katsoi Kukkonen itsevaltaiseksi, ylimieliseksi ja riidanhaluiseksi henkilöksi, joka lisäksi painosti muita, myös liiton työntekijöitä, ainakin tämän kirjoittajaa.

Lisäksi testamentin repimiseen vaikuttivat yhdistystoiminta-asiat. Keinänen ja Uutela olivat olleet talkoolaisina postittamassa HVA:n jäsenkirjeitä. Yhdistys säästi rahaa, kun kirjeet pantiin postituskuntoon, leimattiin kakkosluokan tunnuksella ja niihin liimattiin postimerkit. Tämä oli mukavaa askareta yhdistyksen jäsenille. Sitten yhdistys vaurastui ja postitustalkoot lopetettiin. HVA:n johtohenkilöihin kuulunut Arto Tiukkanen oli sanonut, että yhdistyksellä on nyt varaa maksaa jäsenkirjeiden postittamisesta Suomen Postille. Hän oli moittinut talkoolaisia ”taantumuksellisiksi”, kun nämä olisivat edelleen halunneet postittaa jäsenkirjeet talkootyönä. Tästä Uutela ja Keinänen pahoittivat mielensä.

HVA:n puheenjohtaja Juha Kukkonen puolestaan kutsui Pääkaupunkiseudun vapaa-ajattelijat ry:tä (PKV; sittemmin Pääkaupunkiseudun ateistit ry) ”kilpailijaksi” ja moitti niitä HVA:n jäseniä, jotka tekivät talkootyötä myös PKV:n hyväksi. Keinänen oli sekä HVA:n että PKV:n jäsen ja hänen mielestään jäsenenä oli oikeus tehdä ilmaista talkootyötä missä vain halusi. Tällaisilla moitteilla oli se seuraus, että jotkut HVA:n jäsenet äänestivät jaloillaan ja jättivät kokonaan HVA:n. Jotkut näistä liittyivät PKV:n jäseniksi.

Uutela kävi joskus HVA:n vuosikokouksissa. Häntä ihmetytti kokousten kulku ja ilmapiiri. Juha Kukkonen lukuun ottamatta muut hallituksen jäsenet eivät yleensä puhuneet juuri mitään. Jos kysyi jotakin, koskipa asia mitä hyvänsä, aina vastasi vain Kukkonen. Tämä ilmapiiri vaivasi Uutelaa.

Erkki Uutela pahoitti mielensä myös siitä, että Vapaa Ajattelija -lehden postittaminen, jonka PKV hoiti, otettiin pois yhdistykseltä. PKV oli hoitanut Vapaa Ajattelijan numeroiden 5/1999, 6/1999, 1/2000, 2/2000, 3/2000, 4-5/2000 ja 6/2000 postittamisen. Näistä kaksi viimeistä numeroa ilmestyivät vasta vuoden 2001 puolella. PKV sai liitolta postittamisesta rahakorvauksen, mutta aiempaan, kaupalliseen palveluun verrattuna, liitto säästi postituskuluissa huomattavasti. Juha Kukkonen esitti Karkkilan Va-

paa-ajattelijat ry:lle, että tuo yhdistys tekisi liitto- hallitukselle ehdotuksen lehden postittamisen siirrosta Karkkilaan. Liittohallitus hyväksyi 31.3.2000 karkkilalaisten asiassa tekemän esityksen.

Kun Erkki Uutela tuli liiton toimistoon kyselemään tämän kirjoittajalta seuraavasta postitustalkoopäivästä, saatoinkin vain kertoa hänelle mitä oli tapahtunut. Olimme otaksuneet, että Juha Kukkonen koettaisi saada postittamisen HVA:n tehtäväksi, mutta sama asia toteutui nyt muuta kautta. Uutela ymmärsi, että Kukkonen oli asian takana, mutta ihmetteli vielä sitä, miksi lehti siirrettiin postitettavaksi kokonaan eri paikkakunnalla kuin missä se painettiin. Lehti painettiin siihen aikaan Helsingissä. Lehtien kuljetuksestakin aiheutui taas lisäkuluja. Uutela oli tästä kovin pettynyt ja lähti pää painuksissa pois.

Kun Keinänen kuuli miten masentunut Uutela oli, hän ehdotti tälle, että tämä Keinäsen tavoin harkitsisi liittymistä PKV:n jäseneksi. Uutela oli kuitenkin näihin aikoihin kaatunut Porthaninkadulla ja loukannut pahasti nilkkansa. Lisäksi hänen sokeritautinsa oli pahentunut. Hän katsoi, että alkoi olla liian sairas ateistien puuhiin. ”Mitä sitä enää kuolemansa edellä yrittää”, hän sanoi.

Erkki Uutela haudattiin joulukuussa 2004 Uuraisten seurakunnan hautausmaalle. Hän oli perheetön.

3. Eino Paasisalo

Eino Kalervo Paasisalo (18.12.1913-19.5.1989) oli syntynyt Muuruvedellä, josta hän muutti Helsinkiin vuonna 1938. Kirkosta Paasisalo erosi 30.1.1948. Hän oli tehnyt testamentin HVA:lle, mutta repi sen.

Paasisalo oli aktiivinen vapaa-ajattelijä. Hän oli sanonut, että vaikuttaa siltä kuin HVA:ssa kaikki olisivat epärehellisiä. Testamentin repimisen syy oli jonkinlainen tympiintyminen HVA:n johtoporukkaan ja sen menettelytapoihin.

Paasisalo oli Helsingin kaupungin varastolla töissä ja oli perheetön. Hän kävi kymmeniä vuosia opiskelemaan Helsingin Työväenopistossa. Hän harrasti myös kuorolaulua ja hänellä oli hyvä laulunääni.

Paasisalo asui Helsinginkadun ja Fleminginkadun kulmatalossa (Helsinginkatu 16/Fleminginkatu 17), osoitteessa Fleminginkatu 17 A 24, jossa hänellä oli huoneen ja keittiön käsittävä, 39 m²:n suuruinen asunto. Sisään tavattiin mennä Fleminginkadun puolelta. Hän oli kiltti, säntillinen ja rehellinen mies. Paasisalon tämä testamentti HVA:n hyväksi oli Keinäsen mukaan voimassa vain lyhyen aikaa, noin vuoden, ehkä allekin.

Paasisalo ajeli aivan uudella Renault 4 henkilöautolla ja hänellä oli myös kesämökki Orimattilassa. Nämä hän myi ennen kuolemaansa.

Eino Paasisalo on haudattu Muuruvedelle.

Fleminginkatu 17 Helsingin Kalliossa.

4. Taavetti Järveläinen

Taavetti Kaaprielinpoika Järveläinen (17.9.1880-27.9.1961) oli syntynyt Suonenjoella. Hänen isänsä Kaapriel Järveläinen (8.12.1839-22.4.1894) oli talollinen Piispalanmäen kylästä numero 1 ja äitinsä Maria Nyysösen (17.8.1843-26.12.1892). Vanhemmat olivat menneet naimisiin 11.7.1865. Perheessä oli paljon lapsia.

Järveläisen ammattina oli työmies, kun hän 11.2.1907 muutti Suonenjoelta Helsinkiin. Hän oli naimaton ja erosi kirkosta 27.12.1944 muuttaen Eteläisestä suomalaisesta seurakunnasta Helsingin kaupungin siviilirekisteriin.

Testamenttinsa Järveläinen oli tehnyt 12.1.1951 Yrjö Sirolan Säätiölle. Arvo Keinänen ei tiennyt tämän testamentin olemassaolosta. Keinäsen mukaan Järveläisellä olisi ollut Taavetti Uutelan laatima testamentti HVA:n tai todennäköisemmin Vapaa-ajattelijain liiton hyväksi. Järveläinen itse puhui varojen testamenttaamisesta vapaa-ajatteliijoille. Keinäsen käsityksen mukaan Järveläinen olisi halunnut, että liitto hankkii testamenttivaroilla toimistohuoneiston itselleen.

Viides linja 7 Helsingin Kalliossa.

Taavetti Järveläisen hautakivi.

Taavetti Järveläinen oli raitis ja mukava mies. Hän oli vähäpuheinen, rehellinen ja ”ykskanttinen”. Hän oli kärsinyt jollakin tavalla työnantajien toimista ja puolusti työläisten oikeuksia. Keinäsen mukaan Järveläinen oli kommunisti. Keinänen oli käynyt kylässä Järveläisen luona tämän asunnossa Viides linja 7:ssä. Siihen aikaan talo oli nokinen ja suttuisen näköinen. Järveläinen oli tarjonnut asuntoaan Keinäsen ostettavaksi halvalla, mutta Keinänen ei halunnut sitä ostaa, koska talossa ei ollut hissiä.

Hautauspuheen Järveläisen hautajaisissa piti neiti Olivia Gebhard (1897-24.7.1976) ja Kullervo-kuoro lauloi.

Taavetti Järveläinen on haudattu Malmin hautausmaalle (kortteli 10, linja 7, hauta 104). Haudalla on 60x68 cm:n kokoinen musta hautakivi, jonka vasemmassa alareunassa on vapaa-ajattelijain liekkimalja seppeleen kera. Muita vainajia hautaan ei ole haudattu. Haudan haltijana oli Järveläisen sisko, rouva Ida Berg (s. 31.10.1888), ja haudan hallinta-aika loppuu 31.12.2011.

Perunkirjoitus toimitettiin 31.10.1961 vainajan asunnossa, Viides linja 7 A 16. Uskottuina miehinä olivat toimistonhoitaja Juho Rajala ja Yrjö Sirolan Säätiön toimitsija Yrjö Sivonen. Paikalla oli myös väliaikainen pesähoitaja, entinen asioitsija Taavi Uutela.

Taavetti Järveläinen oli varakas henkilö ja häneltä jäi asunto-osakkeen lisäksi paljon talletuksia. Hän oli perheetön.

5. Arvo Keinänen

Vapaa-ajattelijain liitto ry menetti 1999 Arvo Olavi Keinäsen (s. 1926) "ainakin miljoonan markan" testamentin Juha Kukkonen moitittavan toiminnan takia. Keinänen tuli 25.3.1999 kertomaan asiasta liiton toimistolle Neljäs linja 1:ssä, jossa olin Timo Meltin kanssa samaan aikaan töissä. Tein asiasta muistion ja toimitin sen liittohallituksen sekä liittoneuvoston jäsenille. Juha Kukkonen oli tuohon aikaan sekä HVA:n että liiton puheenjohtaja, kunnes hänen tilalleen valittiin Erkki Hartikainen 19.6.-20.6.1999 pidetyssä Hämeenlinnan liittokokouksessa. Muistio sisältyy liiton tämän XXI sääntömääräisen liittokokouksen liittokokousaineistoon, s. 57 (esityksen nro 7 liite nro 5).

Olin saanut jonkinlaista vihiä vakavasta tilanteesta jo ennen kuin Keinänen tuli ilmoittamaan testamenttinsa repimisestä. Koetin saada Helsingin Vapaa-ajattelijat ry:n - jonka puheenjohtajana Kukkonen siis toimi - hallituksen jäsenet ennen kevätkuukokousta, kevätkuukokouksessa, ennen testamentin repimisilmoitusta ja vielä sen jälkeenkin ymmärtämään tilanteen vakavuuden liiton kannalta. Kaikki muut hallituksen jäsenet paitsi Mikko Kiio viittasivat asialle kintaalla. Heitä ei kiinnostanut liiton hyväksi tehtyjen testamenttien repiminen ja menetys.

Arvo Keinänen liittyi HVA:hin jo 1950-luvulla ja ensimmäisen kerran hänet valittiin yhdistyksen johtokuntaan, sen varajäseneksi, vuonna 1958. Vuonna 1959 hän jatkoi varajäsenenä, 1960 hänet valittiin varsinaiseksi jäseneksi ja 1961 hän oli taas varajäsen. Seuraavan kerran Keinänen valittiin varajäseneksi vuonna 1986. Vuonna 1988 johtokunta valittiin sääntöjen vastaisesti, kun kaikki valitut henkilöt valittiin varsinaisiksi jäseniksi. Myös Keinänen tuli myös valituksi varsinaiseksi jäseneksi.

Keinänen liittyi PKV:n jäseneksi 14.10.1999 pian yhdistyksen perustamisen (23.9.1999) jälkeen eroamatta HVA:sta. Vuoden 2005 lopussa ja vuoden 2006 alussa Keinänen kertoi halunneensa mennä liiton Neljännen linjan toimistoon eroamaan HVA:sta. Olin kertonut hänelle, että toimiston aukioloaika on lyhennetty ja sen pitäisi olla avoinna maanantaista perjantaihin kello 11-17, mutta joka kerta Keinäsen sinne pyrkiessä toimisto oli ollut suljettu. Viimein 1.2.2006 Keinänen sanoi päässeensä liiton toimistoon, kun toimiston- ja taloudenhoitaja Paula Vasama oli tullut töihin kello 14. Tällöin hän oli ilmoittanut Vasamalle eroavansa HVA:sta. Arvo Keinänen on perheetön ja asuu Pohjois-Haagassa, Helsingissä.

6. Otto Lipsanen

Juvalla syntyneen Otto Wilhelm Lipsasen (3.8.1872-10.5.1957) testamentin HVA onnistui saamaan. Kuolinajaksi Arto Tiukkanen mainitsee virheellisesti 26.5.1957 (Tiukkanen 1998, s. 172). Oikea kuolinaika on 10.5.1957 ja hautauspäivä 29.5.1957. Hauta on Hietaniemen uurnalehdossa (kortteli 1, linja 7, paikka 155) ja sen hallinta-aika umpeutui 1977. Haudalla ei enää ole Lipsasen hautakiveä, ja haudan

hallintaoikeus on myyty edelleen. Hautaan on sittemmin haudattu Eero Eljas Tuullas (31.8.1914-29.10.1987) ja Maria Tuullas (21.7.1900-6.4.1998).

Otto Lipsanen oli torikauppias käyden kauppaa Hakaniemen torilla. Hän asui Hakaniemessä, osoitteessa Saariniemenkatu 4. Tiukkanen (emt. s. 172) mainitsee Lipsasen 85-vuotiaaksi, mutta tämä oli kuollessaan 84-vuotias ja perheetön.

Testamentti oli tehty 6.3.1952. Tiukkanen mukaan yhdistyksen vuosikokouksessa 31.1.1958 oli omaisuuden arvoksi kerrottu 585.000 mk (emt., s. 54). Toisaalla (emt., s. 172) omaisuuden arvoksi kerrotaan 594.420 mk, joka olisi jakaantunut Elannon indeksitiliin 300.000 mk ja valtion obligaatioihin 294.420 mk. Luvut ovat virheellisiä. Oikeat luvut ovat kirjoittajan tiedossa, mutta niitä ei voida tässä julkaista, koska tiukentuneen lainsäädännön takia yksityiskohtaiset varallisuuserätiedot ovat salassa pidettäviä. Tuottoa käytettiin ainakin HVA:n ilmoituskuluihin. Vuosien 1974-1976 aikana loputkin Lipsasen testamenttivarat kulutettiin yhdistyksen toimintaan (emt., 175). Eläessään Lipsanen oli toivonut, että hänen testamenttaamiaan varoja käytettäisiin toimistohuoneiston hankintaan Helsingin Vapaa-ajattelijat ry:lle.

Saariniemenkatu 4 Helsingin Siltasaarella.

7. Pentti Sivonen

Myös putkiasentaja Teuvo Pentti Kalevi Sivosen (14.2.1937-9.3.1992) testamentin HVA onnistui saamaan. Tieto testamentista tuli yhdistykselle vasta ensimmäisen perunkirjoitustilaisuuden jälkeen 29.5.1992 ja täytenä yllätyksenä. Tämä 26.4.1989 päivätty testamentti oli siihenastisista yhdistyksen saamista testeista suurin, 221.416,80 markkaa (emt., s. 178). Siinä määrättiin omaisuuden menevän ”*Helsingin Vapaa-ajattelijat ry:lle käytettäväksi yhtiön hallituksen päättämin tavoin yhdistyksen toiminnan tukemiseen, ensisijaisesti vapaa-ajattelijaa-aatteen tunnetuksi tekemiseen ja siitä tiedottamiseen sekä humanismin ja suvaitsevuuden leviämisen edistämiseen...*” (emt., s. 110).

Perunkirjoitusta jatkettiin 8.6.1992. Vainajan omaisuuden säästökseen merkittiin perukirjaan 381.267,03 markkaa käyvän arvon ollessa kuitenkin liki 100.000 markkaa suurempi. Varoihin kuului 1,62 hehtaarin suuruinen, Kuru-niminen huvilatila Suomusjärvellä, 59.000 markan rahavarat, valtion tuotto-obligaatioita 111.000 markan arvosta, Postisäästöpankin joukkovelkakirjalainaa 45.000 markan arvosta sekä perintösaatava vainajan äidin kuolinpesästä, noin 68.000 markkaa.

Olin mukana yhdistyksen jäsenen Arne Hilvosen kyydissä, kun kävimme tutustumassa tilaan, jolla oli mm. valtavan iso kallio. Kallion laella oli komea, Sivosen rakentama huvila ja sinne johti pitkät,

kymmeniä askelmia käsittävät portaat. Hilvonen tokaisikin paikkaa hämmästeltyään, ettei hän enää yhtään ihmettele, jos tämän paikan rakentaja on kuollut saatuaan sellaisen urakan valmiiksi!

Vainajan tyttären erimielisyyksien takia jouduttiin siihen, että Halikon kihlakunnanoikeus määräsi 7.7.1993 asianajaja Jari Niinistön pesänselvittäjäksi ja –jakajaksi. Lokakuussa 1993 HVA sai perintöosuuden ennakkoa 50.000 markkaa ja kuolinpesään kuulunut perintöosuus, 64.838,20 markkaa, tilitettiin sinne marraskuussa. Kuru-tila myytiin 22.12.1993 185.000 markan kauppahinnasta. HVA:n ylimääräinen kokous antoi jälkikäteen 23.2.1994 suostumuksensa kiinteistökaupalle. Perintöosuuden enakkona saatiin 3.5.1994 lisää 30.000 markkaa, perintöosuutena 30.6.1994 126.646,59 markkaa, perintöosuutena 21.10.1994 13.580,21 markkaa ja lopuksi perintöosuutena veronpalautuksesta 10.5.1995 1.190,00 markkaa. Kaikkiaan saatiin siis 221.416,80 markkaa (emt., 111).

Perimillään varoilla HVA hankki syyskuussa 1994 lähes tuliterän valokopiokoneen ja telekopiolaitteen, jotka maksoivat yhteensä noin 19.000 markkaa. Loput varat tuottivat korkotuloa Elannon ja Interban-kin määräaikaistileillä kevääseen 1996 asti. Maaliskuussa 1996 HVA:n johtokunta päätti, liiton sijoitustoimintaa seuraten, sijoittaa loput perintövarat asunto-osakkeeseen, joka annettaisiin vuokralle vapaille markkinoille. 14.3.1996 yhdistys ostikin Irja Pylköltä 28,5 m²:n suuruisen yksiön osoitteesta Kustaankatu 3 B 26 (3. kerros); kauppahinta oli 212.500 markkaa.

Kustaankatu 3 Helsingin Harjussa. Talon seinässä lukee Seurakuntakoti. Talon omisti aiemmin Helsingin seurakuntayhtymä. Seurakuntakotina oleva iso huoneisto talon alakerrassa on perua tästä.

Kun jäljellä olevat varat eivät enää riittäneet asuntokauppaan, yhdistys sai jäseneltään Antti Paanaselta (s. 1931) 10.000 markan korottoman lainan vuodeksi ja Vapaa-ajattelijain liitolta 30.000 markan halpakorkoisen lainan neljäksi vuodeksi (emt., 111-112). Näin yhteistyössä liiton kanssa HVA teki onnistuneen sijoituksen: Pentti Sivosen testamentti hyödyttää vapaa-ajattelijoita vielä pitkään.

8. Siiri Ruotsalainen

Siiri Orvokki Ruotsalainen (o.s. Laaksonen) (11.2.1921-13.4.2001) oli syntynyt Hollolassa ja oli ammatiltaan metalliporaaja. Kirkosta hän erosi vuonna 1944. Hän oli viimeisinä työvuosinaan töissä venttiileitä valmistavalla Neleksellä, jolla on tehdas Roihupellon teollisuusalueella, Helsingissä.

Ruotsalainen oli luonteeltaan järkkymätön ateisti. Hän oli töissä 65 ikävuoteensa saakka, joka oli 1980-luvulla harvinaista kuluttavissa teollisuustöissä.

Arto Tiukkasen kirjassa on julkaistu valokuva HVA:n veneretkeltä, kesällä 1954 (emt., valokuvat, numeroimaton sivu 217, keskimäinen kuva). Tässä kuvassa pitkä, hattupäinen mies kolmantena oikealta on Siiri Ruotsalainen mies Ville Ruotsalainen ja Siiri Ruotsalainen on hänen edessänsä, vasemmalla puolella.

Siiri Ruotsalainen meni 11.4.1953 naimisiin peltiseppä Ville Ruotsalaisen (9.8.1893-22.2.1969) kanssa, joka oli HVA:n johtokunnan jäsen vuosina 1945-1954. Tiukkasen kirjassa on kuva HVA:n johtokunnasta vuodelta 1949, jossa Ville Ruotsalainen seisoo takarivissä, vasemmalta viidentenä, Veikko Huuskosen (26.3.1890-8.2.1967) ja Eero Meltin välissä (emt., valokuvat, numeroimaton sivu 216, ylempi kuva).

HVA:n silloinen puheenjohtaja Paul J. Koponen (26.9.1906-4.12.1987) luonnehtii Ville Ruotsalaista tietopuoliseksi, intomieliseksi ja itsenäiseksi vapaa-ajattelijaksi, jonka panos Vapaa-ajattelijain liitonkin perustamisessa oli merkittävä (Vapaa Ajattelija 1969:2, s. 45).

Yhteisiä lapsia Siirillä ja Villellä ei ollut, mutta Ville Ruotsalaisella oli kolme poikaa aiemmasta avioliitosta Anna Ksenia Asikaisen kanssa. Anna Asikainen oli kuollut 9.3.1949.

Ville Ruotsalaisen työskenteli mm. verstaassa, joka oli vuonna 1907 valmistuneen jugendtalo Ihantolan sisäpihalla, kellarissa. Ihantola on kulmatalo, jolla on kolme katuosoitetta: Viides linja 18, Agricolankatu 10 ja Itäinen papinkatu 3. Siellä Arvo Keinänen teetti Taavi Uutelalle ja itselleen mm. maitokannun, pesuvadin ja mukin. Siihen aikaan kunnollisia tuotteita ei saanut kaupoista. Vesa Keskinen taloyhtiötä koskeva historiikki (Asunto-osakeyhtiö Ihantola 1907-1987 (1987), liite 3) ei tosin mainitse tätä peltiseppänverstaata taloyhtiön vuokralaisena.

Keinäsen mukaan Ville oli oikein hyvä ammattimies, otti aktiivisesti kantaa HVA:n asioissa ja antoi maalta kaupunkiin tulleille hyviä ohjeita. Myöhemmin Ruotsalaisella oli peltiseppänliike osoitteessa Sturenkatu 26 (HPY:n puhelinluettelo 1968, mikrokortti 208, HYK). Tällöin hän asui jo osoitteessa Borgströminkuja 4 F. Vuonna 1960 Ruotsalaiset olivat asuneet osoitteessa Mechelininkatu 26 B (HPY:n puhelinluettelo 1960, mikrokortti 158, HYK; samoin vuonna 1963, HPY:n puhelinluettelo 1963, mikrokortti 174).

Metalliportti Ihantolan pihalle, Viides linja 18 Helsingin Kalliossa.

Siiri Ruotsalainen asui ennen kuolemaansa Helsingin Laajasalossa, osoitteessa Ilomäentie 5 A 11. Joskus hän pyysi minut vierailulle kotiinsa ja kävinkin hänen luonaan. Asunto oli 33 m²:n kokoinen parvekkeellinen yksiö. Aina siitä lähtien kun olin ollut mukana Vapaa-ajattelijain liiton toiminnassa eli vuodesta 1978 alkaen, Siirillä oli tapana käydä silloin tällöin liiton toimistossa. Hän maksoi usein jäsenmaksunsa käteisellä ja hänen kanssaan kävimme monet keskustelut. Viimeksi Siiri Ruotsalainen oli nähty Hakaniemen torilla keväällä 2000. Silloin hän pystyi vielä liikkumaan yksin, mutta hän kärsi verenkiertohäiriöistä. Eräs Siirin hyvin tunteva henkilö sanoi, että Siiri ”oli päästään aika sekaisin”. Syksyllä 2000 Ruotsalainen vielä soitteli minulle liiton toimistoon. Hän kertoi, ettei enää pääse ulos ja kävely sisälläkin on vaikeaa. Hän sanoi, että häntä huimaa ja pyöryttää ja että hänen on tuettava itseään seinistä liikkeessään sisällä. Hän oli myös huolissaan siitä, ettei pysyisi selväjärkisenä ja hänen omaisuutensa menisi jonnekin muualle kuin Vapaa-ajattelijain liitolle. Kerroin hänelle, että olen tarvit-

taessa aina valmis häntä auttamaan missä hyvänsä toimessa. Hän sai kotiaskareissa apua kotipalvelun työntekijältä.

Ilomäentie 5 Helsingin Laajasalossa.

Siiri Ruotsalainen oli tehnyt testamenttinsa Vapaa-ajattelijain liitto ry:n hyväksi 4.10.1975. Tämän testamentin todistajina olivat autonkuljettaja Taneli Pulli (6.10.1901-30.12.1983) ja hänen vaimonsa Elma Pulli (k. 1978). Tunsin Taneli Pullin. Hän oli eläkkeellä oleva, lempeä, hyväsydäminen ja auttavainen herrasmies. Hän oli palvellut autonkuljettajana mm. Romanian suurlähetystössä.

Taneli asui sen korttelin länsipäässä, jossa Vapaa-ajattelijain liiton Vaasankadun toimistokin sijaitsi, osoitteessa Fleminginkatu 23. Silloin tällöin hän kävi rupattelemassa toimistossa. Muistan kun hän eräänä kesänä toi meille toimistoon mansikoitakin! Kävin joskus hänen kotonaan kylässä. Lokakuussa 1982 otin Tanelista valokuvan hänen istuessaan kotonaan keinutuolissa. Kuva julkaistiin Kaija Tanskasen (s. 1926) jutun *Veteraania haastattelemassa* (Vapaa Ajattelija 1982:8, s. 191-192) yhteydessä.

Siiri Ruotsalainen täytti 80 vuotta 11.2.2001.

Sen jälkeen tapahtui, että Siiri Ruotsalainen peruutti e.m. testamenttinsa ja 31.3.2001 allekirjoitettiin uusi testamentti. Siinä sanotaan: ”Aikaisemmat testamenttimääräykseni peruuttaen ilmoitan täten viimeisenä tahtonani ja testamenttinani, että kuolemani jälkeen on kaikki omaisuuteni, olkoonpa se minkä nimistä tai laatuista tahansa menevä täydellä omistusoikeudella Helsingin Vapaa-ajattelijat ry:lle.”

Arto Tiukkasen avovaimo, taiteilija Ritva Haapanen ja Juha Kukkonen avovaimo, kirjastoavustaja Heini-Maaria Haataja todistivat, että ”... Ruotsalainen, jonka henkilökohtaisesti tunnemme, on tänään terveellä ja täydellä ymmärryksellä sekä vapaasta tahdostaan ilmoittanut edellä olevan sisältävän hänen viimeisen tahtonsa ja testamenttinsa sekä että hän on sen omakätisesti allekirjoittanut.”

Neljäntoista päivän kuluttua tästä, pitkäperjantaina 13.4.2001, Siiri Ruotsalainen kuoli. Sanottiin, että luontoäitiä ehkä hieman autettiin asiassa.

Juha Kukkonen oli tuohon aikaan Vapaa-ajattelijain liiton hallituksen jäsen, pääsihteeri. Hän tiesi, että Siiri Ruotsalainen oli tehnyt testamenttinsa Vapaa-ajattelijain liitto ry:n hyväksi. Kukkonen ei kuitenkin ilmoittanut testamentin peruuttamisesta, eikä uudesta testamentista mitään sen enempää liiton toimiston- ja taloudenhoitaja Kimmo Sundströmille kuin liittohallituksellekaan.

Kun kuulin Ruotsalaisen kuolemasta, ihmettelin heti, miksi kukaan ei ollut ilmoittanut siitä liitolle, kuka oli tehnyt perunkirjoituksen ja mitä oli tapahtunut liiton hyväksi tehdyille testamentille.

Noudin uuden, HVA:n hyväksi tehdyn testamentin Valtiokonttorista 21.8.2001. Sen olivat ilmoittaneet Arto Tiukkanen ja Juha Kukkonen. Perunkirjoituksesta Valtiokonttorille oli ilmoitettu 21.5.2001, ja perukirjan oli laatinut Arto Tiukkanen 12.6.2001. HVA:n puolesta perunkirjoitustilaisuudessa oli ollut läsnä Juha Kukkonen. Uskottuina miehinä toimivat Ruotsalaisen naapurit eläkeläinen Toivo Aaltonen ja eläkeläinen Maria Aaltonen. Valtiokonttori oli hyväksynyt testamentin 15.6.2001. Ilmoitin asiasta heti liiton puheenjohtaja Erkki Hartikaiselle.

Fleminginkatu 23 Helsingin Harjussa.

Liittohallituksen kokouksen 22.9.2001 muissa asioissa Kukkonen selvitti testamenttiasiaa näin: HVA oli lähettänyt Ruotsalaiselle helmikuussa onnitteluadressin merkkipäivän johdosta. Sen jälkeen Ruotsalainen oli pyytänyt Juha Kukkonen kotiinsa. Ruotsalainen halusi vaihtaa testamentin HVA:n hyväksi, mutta syytä tähän Kukkonen ei sanonut tietävänsä. Kukkonen mukaan liitossa olisi ollut jotakin riitelyä. Hän sanoi, ettei Ruotsalainen pitänyt sellaisesta ja mahdollisesti tällä oli ollut vaikutusta asiaan. Kuitenkin Kukkonen kertoi, ettei Ruotsalaisella ollut mitään liittoa vastaan.

Ruotsalainen olisi halunnut uskonnottoman hautausmaan perustamista Helsinkiin. Kukkonen olikin kertonut Ruotsalaiselle, että HVA:lla on tätä koskeva hanke. Siitä oli kirjoitettu myös HVA:n jäsenkirjeissä. Liittohallituksen pöytäkirjassa kokouksen sihteeri Kukkonen on täsmentänyt asiaa vielä niin, että Ruotsalainen ”halusi vaihtaa testamentinsaajaa ennen kaikkea siksi, että hän halusi varojaan käytettävän vapaa-ajattelijoiden hautausmaahan, etenkin silloin, jos kaupungin hautausmaa ei etenisi”. Kukkonen arveli, että Ruotsalainen tunsu jonkinlaista lukkarin rakkautta HVA:ta kohtaan, sillä Ville Ruotsalainen oli ollut HVA:n johtohenkilöitä.

Kukkosen käsityksen mukaan liitto ei ollut menettänyt testamenttia.

Liiton hallituksen puheenjohtaja Hartikainen moitti Kukkoksa siitä, ettei asiasta ollut ilmoitettu mitään liitolle todeten, että siitä jäi ”paha maku suuhun”. Päätös: ”Päätettiin, että testamenttiasioista on ilmoitettava hallitukselle, ettei asiasta jää pahaa makua suuhun.”

Myös liittoneuvosto kuuli Kukkoksa testamenttiasiaassa 28.10.2001. Kukkonen mukaan Tiukkanen ei vierailut Ruotsalaisen luona kuin vasta 31.3.2001, uutta testamenttia allekirjoitettaessa. Liiton varatarkastaja Arto Tiukkanen oli myös saapunut liittoneuvoston kokoukseen. Hän puolusti Kukkonen ja HVA:n menettelyä olla kertomatta asiasta mitään liitolle, koska siihen ei ollut hänen mielestään mitään velvollisuutta.

9. Lahjoittajat

Vapaa-ajattelijain liitto ja sen jäsenyhdistykset saavat Vapaa Ajattelija -lehden tilausmaksujen ja jäsenmaksujen keruun yhteydessä sekä muutenkin jatkuvasti pieniä (sanokaamme alle 100,00 euroa) lahjoituksia jäseniltään ja joskus muiltakin tahoilta. Pitkän järjestö- ja taloudenhoitokokemukseni perusteella tiedän, että isompia lahjoituksia tulee hyvin harvoin. En usko, että ateistit ja vapaa-ajattelijat ainakaan enää nykyisin olisivat merkittävästi pienituloisempia tai vähävaraisempia kuin muut suomalaiset. Lahjoitusten antaminen ei vain näissä järjestöissä ole tapana.

Todennäköisesti on olemassa toimikaudelleni (1.1.1988-23.11.2003) osuneita, liiton saamia lahjoituksia, joita en muista. En voi nyt kirjoittaa niistä, sillä sitä varten tulisi voida käyttää lähdeaineistona vuosina 1982-1996 järjestämäni Vapaa-ajattelijain liiton arkistoa. Liiton arkistoa ei ole toimitettu mihinkään tutkijoiden käytettäväksi, vaan se on edelleen liiton hallussa, Neljäs linja 1:n kellarivarastossa, Helsingissä. Lopetin vuonna 1996 palkattoman arkiston hoidon ja säilyttämisen Lohjalla Juha Kukkonen moitittavan toiminnan takia.

Arto Tiukkanen mainitsee HVA:n historiikissaan vain kaksi henkilöä, jotka tekivät isompia lahjoituksia HVA:lle.

9.1 Reino Heino

Reino Heino (16.9.1916-2.11.2003) oli Halikossa syntynyt musiikinopettaja, joka oli liittynyt Helsingin Vapaa-ajattelijoihin 20.9.1994. Heino oli vuonna 1999 ilmoittanut eroavansa yhdistyksestä 1.1.2000, mutta maksettuaan kuitenkin vuoden 2000 jäsenmaksun, yhdistys ei katsonut häntä eronneeksi.

*Kulosaaren puistotie 48 Helsingin Kulosaarella. Reino Hei-
non asunto ja sen parveke olivat talon ensimmäisessä kerrok-
sessa, kuvassa olevan lipputangon vasemmalla puolella.*

Heino asui isossa asunnossa Helsingin Vartiokylässä, osoitteessa Arhotie 19 A 7 ja muutti sieltä Kulosaaresta ostamaansa pienempään asuntoon osoitteessa Kulosaaren puistotie 48 A 5. Heino kuului joihinkin yhdistyksiin kuten Seksuaalinen tasavertaisuus ry SETA:aan ja HVA:hin. Hän oli pyytänyt kavereitaan SETA:sta ja vapaa-ajatteliijoista auttamaan muuttokuorman teossa. Minä olin ainoa henkilö, joka tulin vapaa-ajatteliijoista, mutta SETA:sta oli paljon kavereita auttamassa Heinoa. Rivakasti

kävi muuttokuorman teko! Vuonna 2001 Heino oli jo muuttanut vanhusten palvelutaloon, Pikku Huopalahteen, osoitteeseen Taavetti Laitisen katu 4.

Kansikuva Reino Heinon kirjasta.

Reino Heinon hautakivi.

Heino kävi usein HVA:n keskusteluilloissa Neljäs linja 1:n toimistossa. Vuonna 1989 hän oli julkaissut kirjailijanimellä Kari Reitari pehmeäkantisen, 144-sivuisen, omaelämäkerrallisen teoksen *Liukas on elämän polku*. Siinä pääteemana on uskon ja seksuaalisuuden välinen jännite.

Reino Heino oli aikamoinen sotasankari. Näin hänen kotonaan aika määrän erilaisia kunniamerkkejä. Kun mainitsin hänelle, että kunniamerkkejä on aika paljon, hän vastasi huolettomasti, että siellä on vielä lisää jossakin piirongin laatikossa.

Heinon hauta on Malmin hautausmaalla (kortteli 24, linja 17, paikka 255). Mustassa hautakivessä on risti ja sotainvalidien merkki.

Reino Heino lahjoitti yhdistykselle vuonna 1996 5.000,00 markkaa.

9.2 Veikko Porkkala

Veikko Ilmari Porkkala (22.11.1908-) on ammatiltaan puuseppä. Hän toimi 1960-1983 Kansainvälisen rakennus-, rakennusaine- ja puutyöväen liiton (UITBB) pääsihteerinä.

Jo Porkkalan isä Eemeli Porkkala, joka oli ammatiltaan leipuri ja kondiittori, oli vapaa-ajattelijä. Hän eli vaimonsa Hennin kanssa omantunnon avioliitossa, sillä ei hyväksynyt kirkkoa. Siviiliavioliittoon vihkimismahdollisuutta ei tuolloin vielä ollut. Vanhemmat eivät myöskään antaneet kastaa poikiaan Kullervoa (s. 1907) ja Veikkoa. Lapset eivät olleet missään kirjoilla ja se mm. vaikeutti kouluun pääsyä. Veikko Porkkala syntyi ja asui Loviisassa ja pääsi kuitenkin ainoana täysin suomenkielisenä lapsena ruotsinkieliseen yhteiskouluun valmistavaan kolmevuotiseen kouluun. Koulun nimi oli Tant Freders skola. Loviisan asukkaistakin oli tuolloin noin 90 prosenttia ruotsinkielisiä, ja siellä Veikko oppi ruotsin kielen.

Porkkala erosi kirkosta jo vuonna 1931 ja liittyi HVA:hin 14.10.1950. Hän elää edelleen ja asuu osoitteessa Franzeninkatu 3 B 82 (6. kerros), Helsingin Kalliossa. Veikko Porkkala kävi joskus liiton toimistossa.

Hänen 254-sivuinen teoksensa *Puuseppä työväenliikkeen palvelijana* (WSOY, 1999), kertoo hänen elämästään. Teoksessa hän kutsuu itseään aina ateistiksi.

Veikko Porkkala lahjoitti HVA:lle vuonna 1996 3.320,00 markkaa.

Kimmo Sundström

Vapaa-ajattelijain liiton toimiston- ja taloudenhoitaja 1.1.1988-23.11.2003

Lähteitä

Kirjallisuus

Keskinen, Vesa (1987) Asunto-osaakeyhtiö Ihantola 1907-1987. TSL, Työväen Helsinki, Julkaisu 5/1987, Helsinki

Porkkala, Veikko (1999) Puuseppä työväenliikkeen palvelijana, WSOY, Juva

Tiukkanen, Arto (1998) Vapaa-ajattelu Helsingissä. Helsingin Vapaa-ajattelijat 1936-1996. Helsingin Vapaa-ajattelijat ry, Helsinki

Artikkelit

PJK = Paul J. Koponen Ville Ruotsalainen - Vapaa Ajatteliija 1969:2, 45

Sundström, Kimmo ”Prometheus-Seremoniat Oy:n tulos kasvoi 68000-kertaiseksi!” – Vapaa Ajatteliija 2002:2-3, 56-57

Tanskanen, Kaija Veteraania haastattelemassa - Vapaa Ajatteliija 1982:8, 191-192

Muistiot ja puheet

Muistio Arvo Keinäsen oman testamentin repimisestä 26.3.1999. - Sisältyy liittokokousaineistoon *XXI sääntömääräisen liittokokouksen liittokokousaineisto* (1999) Vapaa-ajattelijain liitto ry, Helsinki

Ilmari Huuskosen hautauspuhe Taavi Uutelan hautajaisissa 12.4.1980

Tiedonannot ja haastattelut

Arvo Keinänen, tiedonannot 16.12.2005, 26.1.2006, 2.2.2006 ja 3.5.2006

Arvo Keinänen, haastattelut 21.12.2005, 6.1.2006, 13.1.2006, 19.2.2006

Ilmari Huuskonen, haastattelu 23.1.2006

Muita lähteitä

Helsingin raastuvanoikeuden arkisto

Helsingin seurakuntayhtymä

Helsingin yliopiston kirjasto (HYK)

Kansallisarkisto

Uudenmaan maanmittaustoimisto

Valtiokonttori